

MAREK MARIUSZ TYTKO (Cracow, Poland)
e-mail: marek.mariusz.tytko[at]uj.edu.pl

[Rec.:] *Na wschód od NKWD. Lwów – Tas-Bulak 1940-1946. Wspomnienia i zapiski deportowanych Marii, Heleny i Łucji Nuckowskich*, opracował Andrzej Obrębski, Księgarnia Akademicka, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, Kraków 2011, 271 s., il.

Książka dokumentuje dzieje trzech sióstr Nuckowskich – Marii Nuckowskiej (Obrębskiej), Heleny Nuckowskiej (Orzechowskiej) i Łucji Nuckowskiej, mieszanek polskiego Lwowa pod sowiecką okupacją – zatrzymanych przez NKWD dnia 13 kwietnia 1940 r. i wywiezionych przymusowo eszelonem na wschód, przebywających na zesłaniu w Związku Sowieckim do Kazachstanu w latach 1940-1946. Trzy relacje opracowane przez Andrzeja Obrębskiego, syna Marii Nuckowskiej, krakowskiego łacinnika, wicedyrektora Biblioteki Jagiellońskiej są cennym uzupełnieniem wiedzy o polskich zesłańcach okresu komunizmu. Relacje Marii oraz Heleny Nuckowskich są zapisami wspomnień po pół wieku, powstałymi na przełomie XX w. i XXI w., natomiast relacja Łucji Nuckowskiej jest w istocie raptularzem, rodzajem skrótego dziennika zapisywanego na gorąco w trzech kolejnych zeszytach w Kazachstanie w latach 1943-1946. Publikację zaopatrzone w wstęp, posłowie oraz relację Andrzeja Obrębskiego z wizyty w Kazachstanie w 2003 r. śladami sióstr Nuckowskich. Dzieło zawiera indeks nazw osobowych oraz indeks nazw geograficznych, posiada ilustrację oraz mapę sztabową reprodukowaną na okładce. Książka może być cenną pomocą dla historyków II wojny, zajmujących się deportacjami Polaków w ZSRS, nadto miłośnikom polskich Kresów i rodzinom Sybiraków, którzy w losach sióstr Nuckowskich mogą odnaleźć cząstkę własnej mikrohistorii. Wspomnienia mają wartość dokumentacyjno-poznawczą i pogładową, pozwalają spojrzeć na komunistyczne deportacje oczami deportowanych bezbronnych polskich dzieci, „orląt lwowskich”, które miały w chwili zesłania nie więcej niż 10 lat życia.

Tytuł w języku angielskim (the title in English):

[Rev.:] To the East of the NKVD. Lviv - Tas-Bulak 1940-1946 : Memoirs and Notes of the Deported - Maria, Helena and Lucja Nuckowska

Abstract (Summary):

The book of memoirs and diaries entitled To the East of the NKVD. Lviv - Tas-Bulak 1940-1946 : Memoirs and Notes of the Deported - Maria, Helena and Lucja Nuckowska (in Polish: Na wschód od NKWD. Lwów – Tas-Bułak 1940-1946. Wspomnienia i zapiski deportowanych Marii, Heleny i Łucji Nuckowskich) has been edited by Andrzej Obrebski. The book concerns the life-stories of three sisters from a Polish family: Maria Nuckowska, Helena Nuckowska and Lucja Nuckowska, who were deported by the NKVD to the Soviet Union at the time of the first occupation of Poland by the USSR (1939-1941). This is a source-based description of the deportation of the Polish people by the Soviets into the Soviet Union during World War II from the Polish city Lwow (Lviv) to Tas-Bulak in Kazakhstan (USSR). The book has been published in Polish.

Key words:

history, Nuckowska Maria, Nuckowska Helena, Nuckowska Lucja, the NKVD, Deportation of Polish people by the Soviets, The Soviet Union, World War II, Lwow (Lviv), Tas-Bulak, Kazakhstan,

Słowa-klucze:

historia, Nuckowska Maria, Nuckowska Helena, Nuckowska Lucja, NKWD, Deportacje Polaków przez sowietów, Związek Sowiecki, II wojna światowa, Lwów, Tas-Bułak, Kazachstan,

Bibliografia (Bibliography):

Na wschód od NKWD. Lwów – Tas-Bułak 1940-1946. Wspomnienia i zapiski deportowanych Marii, Heleny i Łucji Nuckowskich, opracował Andrzej Obrębski, Księgarnia Akademicka, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, Kraków 2011, 271 s., il., seria: Bibliotheca Iagellonica. Fontes et Studia, T.22.